

■ *Durham İstanbul İslami Finans Sonbahar Okulu*, 19 Eylül – 22 Eylül 2011, İstanbul

Değerlendiren: Taha Eğri*

Kapitalist iktisadi sistem, uzun yıllardan beri küresel hakimiyetini sürdürmektedir. Ekonomik ilişkileri ve sosyal hayatı şekillendirmesi açısından taraftarları olduğu kadar, birçok kesimden muhalifleri de olmuş ve alternatif sistem arayışları hiç durmadan devam etmiştir. Hâkim iktisadi sistemden kuşkusuz rahatsızlık duyanların başında gelen Müslümanlar İslami kurallara uygun bir sosyal ve ekonomik hayat arayışı içerisinde bulunmaktadır.

İslami bir ekonomik hayatın başında, tartışmasız ilk kural olarak, faizsiz işleyen bir sistem akla gelmektedir. Mevcut sistemin temel taşlarından olan faiz sisteminin ve ona dayalı bankacılık ve para politikalarının, İslami bir ekonomik düzen içerisinde yer alması mümkün değildir. Bu bağlamda İslam iktisadı araştırmalarında, faizsiz finansal sistem veya başka bir deyişle faizsiz bankacılık çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır. 1950'lerde, özellikle Pakistan ve Hindistan asıllı düşünürler tarafından İslami değerleri dikkate alan ve toplumsal kalkınma sürecinde, bu değerler ile çatışmayan bir iktisadi sistemin teorik tartışmaları yapıldığı görülmektedir. 1960'ların ortalarına gelindiğinde ise teorik çalışmaların yanında faizsiz bankacılık sisteminin ilk uygulamaları ortaya çıkmaktadır. Son yıllarda, Müslüman toplumlarda oluşan talebin etkisiyle, dünyada faizsiz bankacılık yapmaya çalışan banka ve kurum sayısı ve bu kurumların yönettiği sermaye miktarları hızlı bir şekilde artmıştır.

Bu tür finansal kurumlar, dünyada işlettikleri sistem nedeniyle "Faizsiz Bankacılık" veya "İslami Bankacılık" isimleri ile anılmakla birlikte, Türkiye'de ilgili kanun gereği "Katılım Bankası" ismini almaktadırlar. Bu bankalar, faizle borç veren-alan klasik bankaların aksine kâr-zarar sistemine dayalı bir işletme mantığına sahiptirler. Yapılan işlemlerde esas olanın ticari bir ilişkinin olmasıdır, denilebilmektedir.

Eğitim programında faizsiz bankacılık sektörünün, Müslüman toplumlarda olduğu kadar diğer toplumlarda da yaygınlaştığı ve gün geçtikçe önem kazandığı vurgulanmıştır. Müslüman toplumların ellerinde oluşan sermaye birikimleri değerlendirilirken diğer taraftan da ortaya çıkan sermaye ihtiyacının karşılanması için yeni finansal araçların geliştirilmesi ve kurumların güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. İİFSO eğitim programı, içeriği ile faizsiz bankacılık uygulamaları hakkında önemli teorik ve pratik bilgilerin katılımcılara sunulduğu bir çalışma olarak başarı ile sonuçlanmıştır.

İngiltere'nin Durham Üniversitesi de İslami finans alanında araştırmalar yapan ve lisansüstü programlar yürüten Batılı kurumların önde gelenlerindedir. Yukarıda bah-

* Arş. Gör. ve Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi İktisat Bölümü

sedilen kurumlardan bir tanesi olan İngiltere merkezli Durham Üniversitesi, ortaya çıkan ihtiyaçlar bağlamında ve gelişmeler ışığında, İslami finans alanında araştırmalar yapmakta ve lisansüstü programlar yürütmektedir. Bu programlara ek olarak alanda uzman olan akademisyenleri ve sektörde çalışan uzmanları bir araya getirerek katılımcılara, alana yönelik bilgi ve tecrübe aktarımı yapma amacı ile yaz okulları organize etmektedir.

Geçtiğimiz Eylül ayı içerisinde Durham Üniversitesi, İstanbul Araştırma ve Eğitim Vakfı (İSAR) ile Uluslararası Teknolojik ve Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı (UTESAV)'ın organizasyonu ve İstanbul Ticaret Üniversitesi'nin ev sahipliğinde İstanbul'da "İstanbul İslami Finans Sonbahar Okulu (İİFSO)" başlığıyla bir eğitim tertiplenmiştir. Bu eğitim programı ile Durham Üniversitesi'nin düzenlemiş olduğu yaz okulu programının içeriği yoğunlaştırılarak katılımcılara sunulmaya çalışılmıştır. Faizsiz bankacılık üzerine çalışmalar yapan akademisyenler, araştırmacılar, öğrenciler ve özellikle bu alanda çalışan profesyonellere yönelik düzenlenen bu eğitim ile alandaki son gelişmeler ve sektörde ortaya çıkan tecrübelerin paylaşılması amaçlanmıştır. 19-22 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirilen eğitim programında, akademisyenlerin ve profesyonellerin sunduğu 14 seminer gerçekleştirilmiş ve "İslami Finans" çalışmalarının teorik ve pratik yönleri ele alınmıştır. Mehmet Asutay, Rodney Wilson, Mustafa Büyükbacı, Natalie Schoon, Humayon Dar, Murat Çetinkaya, Majdi Chaabouni gibi isimlerin sunum yaptığı program, alanında bu kadar kapsamlı ve uluslar arası katılımlı olması açısından denmiş, kapsamı ve katılımcılarının uluslar arası boyutuyla İstanbul'da bu alanda gerçekleştirilmiş ilk eğitim programı olma özelliğini taşımaktadır.

İİFSO eğitim programı, içeriği ile faizsiz bankacılık uygulamaları hakkında ciddi teorik ve pratik bilgilerin katılımcılara sunulduğu bir çalışma olarak başarı ile sonuçlanmıştır. Faizsiz bankacılık sektörünün, Müslüman toplumlarda olduğu kadar diğer toplumlarda da yaygınlaştığı ve gün geçtikçe önem kazandığı vurgulanmıştır. Müslüman toplumların ellerinde oluşan sermaye birikimleri değerlendirilirken diğer taraftan da ortaya çıkan sermaye ihtiyacının karşılanması için yeni finansal araçların geliştirilmesi ve kurumların güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Mevcut araçların yanına İslami kurallara uygun, yeni enstrümanların geliştirilmesi için bu tür eğitim programlarının ve çalışmaların sayısının artırılması gerektiği şüphesiz önemlidir. Bu yıl ilki düzenlenen söz konusu programın ileriki yıllarda da devam ettirilerek programda bu alandaki yeni çalışmalara yer verilmesi hedeflenmektedir.